

Leo Trotskij

Lärdomar av Spanien – den sista varningen

17 december 1937

Mensjevism och bolsjevism i Spanien

Alla generalstabar studerar nu noga de militära operationerna i Etiopien, Spanien, och Fjärran östern, som en förberedelse för det stora framtida kriget. Det spanska proletariats strider, heta blixtrar från den kommande världsrevolutionen, borde inte mindre uppmärksammas studeras av de revolutionära staberna. På dessa villkor och enbart på dessa villkor, kan vi undvika att överrumplas av de kommande händelserna.

Tre ideologier kämpade – med ojämna styrkor bakom sig – i det spanska republikanska lägret, nämligen mensjevism, bolsjevism och anarkism. Vad de borgerliga republikanska partierna beträffar, så var de antingen utan egna oberoende idéer eller utan självständig politisk betydelse. Dessa partier kunde fortsätta att existera enbart genom att sitta på reformisternas och anarkisternas axlar. Det är dessutom ingen överdrift att säga att de spanska anarkosyndikalistiska ledarna gjorde allt de kunde för att förneka sina doktriner och reducera sin betydelse till noll. I verkligheten stred bara två doktriner inom det republikanska lägret – mensjevismen och bolsjevismen.

Enligt socialisterna och stalinisterna, dvs första och andra instansens mensjeviker, skulle den spanska revolutionen enbart lösa sina ”demokratiska” uppgifter, varför det var nödvändigt att bygga en enhetsfront med den ”demokratiska” bourgeoisin. Från denna ståndpunkt sett är alla försök från proletariats sida att överskrida den borgerliga demokratis ramar inte bara förhastade, utan också fatala. Dessutom står inte revolution på dagordningen, utan kamp mot upprorsmannen Franco.

Men fascism är inte en feodal, utan en borgerlig reaktion. En framgångsrik kamp mot borgerlig reaktion kan enbart genomföras med den proletära revolutionens styrkor och metoder. Mensjevismen, som själv är en gren av borgerlig tänkande, har inte och kan inte ha någon aning om dessa fakta.

Den bolsjevikiska ståndpunkten, som klart uttrycktes enbart av 4:e Internationalens unga sektion, tar sin utgångspunkt i den permanenta revolutionens teori, nämligen att även rent demokratiska problem, som likvideringen av det halvfeodala jordägandet, inte kan lösas utan att proletariatet erövrar makten; men detta ställer i sin tur den socialistiska revolutionen på dagordningen. Dessutom reste de spanska arbetarna själva, redan under revolutionens allra första stadier, i praktiken inte bara demokratiska problem, utan också rent socialistiska. Kravet att inte överskrida den borgerliga demokratis gränser betyder i praktiken inte ett försvar av den demokratiska revolutionen, utan en förnekande av denna. Enbart genom att omvälva de agrara förhållandena kunde bönderna, befolkningens stora massa, omvandlas till ett mäktigt bålverk mot fascismen. Men jordägarna är intimt förbundna med handels-, industri- och bankbourgeoisin och den borgerliga intelligentsian, som är beroende av dem. Proletariats parti stod därför inför valet att förena sig med böndernas massor eller med den liberala bourgeoisin. Det kunde bara finnas en anledning till att inkludera bönderna och den liberala bourgeoisin i samma koalition vid samma tidpunkt: att hjälpa bourgeoisin att bedra bönderna och således isolera arbetarna. Den agrara revolutionen kunde enbart genomföras *mot* bourgeoisin och följaktligen enbart genom proletariats diktatur. Det finns ingen tredje mellanliggande regim.

Ur teoretisk synvinkel är det mest förbluffande med Stalins spanska politik det fullständiga åsidosättandet av leninismens ABC. Efter en fördröjning på flera årtionden – och vilka

årtionden! – har Komintern fullständigt återupprättat mensjevismens doktrin. Mer än så, Komintern har lyckats att göra denna doktrin mer ”konsistent” och på så sätt ännu mer absurd. I det tsaristiska Ryssland, på tröskeln till 1905, hade formeln om en ”rent demokratisk revolution” i varje fall enormt mycket fler argument bakom sig än i 1937 års Spanien. Det är knappast förvånande att i det moderna Spanien har mensjevismens ”liberala arbetarpolitik” förvandlats till stalinismens reaktionära anti-arbetarpolitik. Samtidigt har mensjevikernas doktrin, denna karikatyr av marxismen, förvandlats till en karikatyr av sig själv.

Folkfrontens ”teori”

Det skulle emellertid vara naivt att tro att Kominterns politik i Spanien bottnar i ett teoretiskt ”misstag”. Stalinismen vägleds inte av marxistisk teori, eller för den delen av någon teori överhuvudtaget, utan av sovjetbyråkratins empiriska intressen. I de innersta kretsarna hänar de sovjetiska cynikerna Dimitrovs ”filosofi” om Folkfronten. Men för att bedraga massorna har de till sitt förfogande stora kadrer av propagandister för denna heliga formel, ärliga och bedragare, dumskallar och charlataner. Louis Fischer med sin ignorans och självbelåtenhet, med sin trångsynta rationalism och medfödda dövhet för revolutionen, är den mest motbjudande representanten för detta föga attraktiva broderskap. ”Ena de progressiva krafterna!”, ”Seger för folkfrontsidén!”, ”Trotskisternas angrepp mot de anti-fascistiska ledens enhet!” ... Vem kan tro att *Det kommunistiska manifestet* skrevs för nittio år sedan?

Folkfrontens teoretiker når egentligen aldrig längre än till aritmetikens första regel, dvs addition: ”Kommunister” plus socialister plus anarkister plus liberaler ger sammanlagt en summa som är större än deras respektive isolerade antal. Sådan är hela deras visdom. Aritmetik allena är dock inte tillräckligt här. Man behöver också åtminstone mekaniken. Lagen om kraftparallelogrammen gäller även i politiken. I ett sådant parallelogram vet vi att resultanten är kortare, ju mer de ingående krafterna avviker från varandra. När politiska allierade tenderar till att dra åt motsatta håll, kan resultanten visa sig att vara lika med noll.

Ett block mellan olika politiska grupperingar inom arbetarklassen är ibland fullständigt oundgängligt för att lösa vanliga praktiska problem. Under vissa historiska omständigheter är ett sådant block i stånd att attrahera de förtryckta småborgerliga massorna vars intressen är nära proletariats intressen. Ett sådant blocks förenade styrka kan visa sig vara långt starkare än summan av styrkan hos var och en av dess beståndsdelar. Men för en politisk allians mellan proletariatet och bourgeoisin gäller motsatsen. Under den nuvarande epoken går dessa klassers intressen i grundläggande frågor i rakt motsatta riktningar. Som en allmän regel gäller att en sådan allians enbart kan paralysera proletariats revolutionära kraft.

Under ett inbördeskrig, då det nakna tvångets makt knappast är effektiv, krävs en anda av den yttersta försakelse av sina deltagare. Arbetarna och bönderna kan enbart säkra segern om de kämpar för sin egen frigörelse. Att under sådana förhållanden ställer proletariatet under bourgeoisins ledarskap, betyder att på förhand säkerställa ett nederlag i inbördeskriget.

Dessa enkla sanningar är minst av allt produkter av en rent teoretisk analys. Tvärtom, de representerar den obestridliga slutledningen av all historisk erfarenhet, åtminstone från 1848. Det borgerliga samhällets nyare historia är fylld med alla slags folkfronter, dvs politiska kombinationer av varjehanda slag för att bedraga det arbetande folket. Den spanska erfarenheten är bara en ny och tragisk länk i denna kedja av förbrytelser och förräderier.

Allians med bourgeoisins skugga

Det politiskt mest slående, är det faktum att den spanska folkfronten i själva verket helt saknade en kraftparallelogram: Bourgeoisins plats hade intagits av dess skugga. Med hjälp av socialister, stalinister och anarkister underordnade den spanska bourgeoisin proletariatet under sig själv, utan att ens bry sig om att delta i folkfronten. Den överväldigande majoritet utsugare

av alla politiska schatteringar gick öppet över till Francos läger. Utan någon teori om ”permanent revolution” förstod det spanske bourgeoisin redan från början, att en revolutionär massrörelse, hur den än börjar, riktar sig mot den privata äganderätten till jord och produktionsmedel, och att det är alldeles omöjligt att klara av denna rörelse med demokratiska åtgärder.

Det är därför som bara obetydliga spillror av de besuttna klasserna stannade kvar i det republikanska lägret: Herrar Azaña, Companys och deras gelikar – bourgeoisins politiska ombud, men inte bourgeoisin själv. När de hade satsat allt på en militär diktatur, kunde de besuttna klasserna samtidigt utnyttja sina politiska representanter av *i går* till att paralysera, desorganisera och sedan strypa massornas socialistiska rörelse på ”republikanskt” territorium.

Utan att på något sätt representera den spanska bourgeoisin, representerade vänsterrepublikanerna ännu mindre arbetarna och bönderna. De företrädde inga andra än sig själva. Men tack vare sina allierade – socialisterna, stalinisterna och anarkisterna – kunde dessa politiska fantomer spela den avgörande rollen i revolutionen. Hur? Mycket enkelt. Genom att förkroppsliga principen om den ”demokratiska revolutionen”, dvs den privata egendomens okränkbarhet.

Stalinisterna i folkfronten

Skälen till den spanska folkfrontens uppkomst och dess inre mekanik är fullständigt klara. För vänster-bourgeoisins pensionerade ledare bestod uppgiften i att hålla tillbaka massornas revolution och att till sig själva återvinna exploatörernas förlorade förtroende: ”Vad ska ni med Franco till, om vi, republikanerna, kan göra samma sak?”. Azañas och Companys’ intressen sammanföll på denna punkt helt med Stalins, som behövde vinna den franska och brittiska bourgeoisin tillit genom att för dem i handling visa sin förmåga att bevara ”ordning” mot ”anarki”. Stalin behövde Azaña och Companys som en täckmantel inför arbetarna: Stalin själv är självklart för socialismen, men man måste akta sig noga för att inte stöta bort den republikanska bourgeoisin! Azaña och Companys behövde Stalin som en erfaren bödel, med en revolutionärs auktoritet. Utan honom skulle en så obetydlig samling varken kunnat eller vågat angripa arbetarna.

Andra internationalens klassiska reformister, som sedan lång tid tillbaka hamnat vid sidan av händelseutvecklingen under klasskampens förlopp, började få ny självtillit tack vare Moskvas stöd. Detta stöd gavs förresten inte till alla reformister, utan enbart till de mest reaktionära. Caballero representerade den del av Socialistpartiet, som vände sig till arbetararistokratin. Negrín och Prieto riktade alltid blicken mot bourgeoisin. Negrín vann över Caballero med Moskvas hjälp. Det är sant att vänster-socialisterna och anarkisterna, folkfrontens fångar, försökte rädda vad som räddas kunde av demokratin. Men eftersom de inte vågade mobilisera massorna mot folkfrontens gendarmer, reducerades deras ansträngningar till slut till gråt och tandagnisslan. Stalinisterna var således allierade med den mest högerinriktade, uttalat borgerliga flygeln av Socialistpartiet. De inriktade sin repression mot vänstern – mot POUM, anarkisterna, ”vänster”-socialisterna – m a o mot de centristiska grupperingarna, som, även om det var på ett deformerat sätt, återspeglade trycket från de revolutionära massorna.

Detta politiska faktum, som är mycket betydelsefullt i sig självt, ger oss samtidigt ett mått på Kominterns degenerering under de senaste åren. Jag definierade en gång stalinismen som en *byråkratisk centrism*, och händelserna har bidragit med en mängd bekräftelser på att denna definition är korrekt. Men i dag är den ändå uppenbarligen föråldrad. Den bonapartistiska byråkratins intressen kan inte längre sammanjämkas med centristisk tvekan och vacklan. I sökandet efter försoning med bourgeoisin är den stalinistiska klickens bara i stånd till att bilda allians med de mest konservativa grupperingarna inom den internationella arbetararistokratin.

Detta gör det möjligt att definitivt fastställa stalinismens kontrarevolutionära karaktär på den internationella arenan.

Stalinismens kontrarevolutionära företräden

Detta för oss rakt till lösningen på gåtan hur och varför Spaniens kommunistiska parti, så obetydligt i antal och med ett ledarskap av så ringa kaliber, visade sig vara i stånd till att samla alla maktens trådar i sina händer, trots socialisternas och anarkisternas otvivelaktigt mycket mäktigare organisationer. Den vanliga förklaringen, att stalinisterna helt enkelt bytte sovjetiska vapen mot makt är alltför lättvindlig. Som betalning för krigsmaterielen fick Moskva spanskt guld. I överensstämmelse med de kapitalistiska marknadslagarna räckte detta. Hur lyckades då Stalin få in maktfrågor i denna uppgörelse?

Det vanliga svaret är att sovjetregeringen, efter att ha förstärkt sin auktoritet i massornas ögon genom att leverera militära förnödenheter, som ett villkor för sitt ”samarbete” krävde drastiska förhållningsregler mot revolutionärer och därmed røjde farliga motståndare ur vägen. Allt detta är helt obestridligt; men det är bara ena sidan av saken, och därtill den minst viktiga.

Trots den ”auktoritet” som de sovjetiska vapensändningarna skapade, förblev det spanska kommunistpartiet en liten minoritet och drabbades av ett ständigt växande hat från arbetarnas sida. Å andra sidan räckte det inte med att Moskva ställde villkor, Valencia måste också gå med på dem. Detta är pudelns kärna. Inte bara Zamora, Companys och Negrín, utan också Caballero, under sin ämbets-tid som regeringschef, var mer eller mindre benägna att gå med på Moskvaskrav. Varför? Därför att dessa herrar själva ville hålla revolutionen innanför de borgerliga ramarna. Varken socialisterna eller anarkisterna gjorde på allvar motstånd mot det stalinistiska programmet. De var rädda för att bryta med bourgeoisin. De var dödligt rädda för varje revolutionär offensiv från arbetarna.

Med sin krigsmateriel och med sitt kontrarevolutionära ultimatum var Stalin en frälsare för alla dessa grupper. Han garanterade dem, det hoppades de i varje fall, militär seger över Franco, och samtidigt befriade han dem från varje ansvar för revolutionens förlopp. De skyndade sig att gömma sina socialistiska och anarkistiska masker i garderoben i hopp om att kunna göra bruk av dem igen, efter det att Moskva hade återupprättat den borgerliga demokratin åt dem. Som kronan på verket kunde dessa herrar hädanefters rättfärdiga sitt förräderi mot arbetarna med nödvändigheten av en militär överenskommelse med Stalin. Stalin å sin sida rättfärdigade sin kontrarevolutionära politik med nödvändigheten av att upprätthålla en allians med den republikanska bourgeoisin.

Endast från en sådan bredare infallsvinkel uppenbaras för oss den änglalika fördragsamhet, som dessa förkämpar för rättfärdighet och frihet, Azaña, Negrín, Companys, Caballero, García Oliver och andra visade inför GPU:s förbrytelser. Om de inte hade något annat val, som de påstår, så var det inte alls därför att de saknade medel att betala flygmaskiner och stridsvagnar med annat än revolutionärernas huvuden och arbetarnas rättigheter; utan därför deras eget ”rent demokratiska”, dvs. anti-socialistiska, program inte kunde förverkligas med andra medel än terror. När arbetarna och bönderna bestämmer sig för att gå revolutionens väg – när de tar över fabriker och gods, driver bort de gamla ägarna, erövrar makten i provinserna – då har den borgerliga kontrarevolutionen – det spelar ingen roll om den är demokratisk, fascistisk eller stalinistisk – inga andra sätt att hejda denna rörelse än att använda blodigt tvång, kompletterat med lögn och bedrägeri. Den stalinistiska klickens överlägsenhet på detta fält bestod i dess förmåga att omedelbart vidta åtgärder, som översteg Azañas, Companys’ och Negríns och deras vänsterallierades förmåga.

Stalin bekräftar på sitt eget sätt korrektheten av den permanenta revolutionens teori

Två oförsonliga program stod således mot varandra på det republikanska Spaniens territorium. Å ena sidan det program som innebar att *till varje pris* rädda privat egendom från proletariatet, och *i så stor utsträckning som möjligt* skydda demokratin från Franco. Å andra sidan programmet för att avskaffa den privata egendomsrätten genom proletariatets erövring av makten. Det första programmet uttryckte kapitalismens intressen förmedlade genom arbetararistokratin, de översta småborgerliga kretsarna och i synnerhet sovjetbyråkratin. Det andra programmet representerade, översatt till marxismens språk, den inte helt medvetna, men mäktiga, revolutionära massrörelsens tendenser. Revolutionens olycka var att folkfrontens kontrarevolutionära mur reste sig mellan de fåtaliga bolsjevikerna och det revolutionära proletariatet.

Folkfrontens politik var å sin sida långt ifrån bestämd genom utpressning av Stalin, i hans egenskap av vapenleverantör. Det saknades givetvis inte utpressning. Men orsaken till att denna utpressning lyckades var inneboende i revolutionens egna inre förhållanden. Under sex år hade dess sociala inramning varit massornas tilltagande offensiv mot den halvfeodala och borgerliga egendomens regim. Behovet av att försvara denna egendom med de mest extrema metoder kastade bourgeoisin i armarna på Franco. Den republikanska regeringen hade lovat bourgeoisin att försvara egendomsrätten med ”demokratiska” mått och steg, men blottade, särskilt i juli 1936, sin totala bankrutt. När situationen på egendomsfronten blev ännu mer hotande än på den militära fronten, böjde sig demokraterna av alla kulörer, även anarkisterna, för Stalin; och han fann inga andra metoder i sin egen arsenal än de som Francos använde.

Jakten på ”trotskister”, POUM-ister, revolutionära anarkister och vänstersocialister; det smutsiga förtalet; de förfalskade dokumenten; tortyren i de stalinistiska fängelserna; morderna från bakhåll – utan allt detta skulle det borgerliga väldet under republikansk flagg inte överlevt ens i två månader. GPU visade sig kunna bemästra situationen enbart i kraft av att det försvarade bourgeoisins intressen mot proletariatet mer konsekvent än de andra, dvs. med de mest tarvliga och skoningslösa metoder.

I kampen mot den socialistiska revolutionen sökte ”demokraten” Kerenskij först stöd i Kornilovs militärdiktatur och försökte senare tränga in i Petrograd i den monarkistiska generalen Krasnovs släptåg. Å andra sidan tvingades bolsjevikerna, för att slutföra den demokratiska revolutionen, att störta den regering som bestod av ”demokratiska” charlataner och praktmakare. I denna process satte de därmed stopp för alla slags försök att upprätta en militär (eller ”fascistisk”) diktatur.

Den spanska revolutionen visar ännu en gång, att det inte går att försvara demokratin mot de revolutionära massorna annat än genom den fascistiska reaktionens metoder. Och omvänt, det är omöjligt att leda en verklig kamp mot fascismen annat än med den proletära revolutionens metoder. Stalin förde krig mot ”trotskismen” (proletär revolution), genom att tillintetgöra demokratin med GPU:s bonapartistiska metoder. Detta vederlägger ännu en gång och en gång för alla den gamla mensjevikiska teorin, som antagits av Komintern, enligt vilken de demokratiska och socialistiska revolutionerna har omvandlats till två oberoende kapitel i historien, åtskilda från varandra i tiden. Moskva-bödlarnas ogärningar bekräftar på sitt eget sätt att teorin om den permanenta revolutionen är korrekt.

Anarkisternas roll

Anarkisterna hade ingen som helst självständig roll i den spanska revolutionen. Allt de gjorde var att vackla mellan bolsjevism och mensjevism. Mer precist uttryckt, de anarkistiska arbetarna längtade instinktivt efter att få träda in på bolsjevismens väg (19 juli 1936 och

majdagarna 1937), medan däremot deras ledare av alla krafter drev massorna in i Folkfronten, dvs. den borgerliga regimens läger.

Anarkisterna avslöjade en fatal brist på förståelse av revolutionens lagar och uppgifter genom att hålla sig inom de egna fackföreningarna, dvs organisationer, som var genomsyrade av fredliga tiders rutiner, och genom att ignorera det som föregick utanför fackföreningarnas ramar, bland massorna, inom de politiska partierna och i regeringsapparaten. Hade anarkisterna varit revolutionära, skulle de först av allt ha krävt bildandet av sovjeter, vilka förenar representanter för alla arbetande i stad och på land, inbegripet de mest förtryckta skikten, som aldrig hade omfattats av fackföreningarna. De revolutionära arbetarna skulle naturligtvis ha intagit en dominerande ställning i dessa sovjeter. Stalinisterna skulle ha förblivit en obetydlig minoritet. Proletariatet skulle ha överbevisat sig själv om sin egen oövervinnliga styrka. Den borgerliga statsapparaten skulle ha svävat luften. Det skulle ha räckt med en kraftig stöt för att pulvrисera denna apparat. Den socialistiska revolutionen skulle ha fått en mäktig impuls.

Det franska proletariatet skulle inte ha låtit Léon Blum någon längre tid blockera den proletära revolutionen på andra sidan av Pyrenéerna. Inte heller Moskva-byråkratin skulle ha kunnat tillåta sig själv en sådan lyx. De svåraste frågorna skulle ha lösts av sig självt.

I stället för detta, och till hela världens och deras egen stora förvåning, visade det sig att anarkosyndikalisterna, när de försökte gömma sig från "politiken" i fackföreningarna, blev ett femte hjul på den borgerliga demokratins kärra. Men inte länge, ty ett femte hjul behövs inte. Efter det att García Oliver och hans anhängare hade hjälpt Stalin och hans hantlangare att ta makten från arbetarna, blev anarkisterna själva bortjagade från folkfrontens regering. Även då kunde de inte komma på något bättre än att sluta upp bakom segerherrens triumfvagn och försäkra honom sin vörndnad. De maskerade småborgarens rädsla för storborgaren, den lille byråkratens för den store byråkraten, med gråtmilda tal om den heliga enhetsfronten (mellan offer och bödlar) och om det otillåtliga i varje slags diktatur, inberäknat deras egen. "När allt kommer omkring, kunde vi ha tagit makten i juli 1936 ..." "När allt kommer omkring, kunde vi ha tagit makten i maj 1937 ..." Anarkisterna tiggde Stalin-Negrín om att de skulle erkänna och belöna deras förräderi mot revolutionen. Ett vämjeligt skådespel!

I sig själv innehåller självrättfärdiganden som att "vi tog inte makten, inte för att vi inte kunde, utan för att vi inte ville, ty vi var emot varje form av diktatur" osv, en slutgiltig förkastelse över anarkismen som en ytterst anti-revolutionär doktrin. Att avstå från att erövra makten innebär att man frivilligt låter makten stanna hos dem som redan har den, utsugarna. Kärnan i varje revolution bestod och består i att bringa en ny klass till makten och därvid sätta den i stånd till att förverkliga sitt eget program. Det är omöjligt att föra krig och avvisa seger. Det är omöjligt att leda massorna till uppror utan att förbereda sig för att erövra makten.

Ingen kunde ha hindrat anarkisterna att efter erövring av makten införa det slags styre, som de anser nödvändig, givetvis under förutsättningen att deras program är realiserbart. Men de anarkistiska ledarna förlorade själva tilltron till det. De avstod från makten, inte därför att de var emot "varje form av diktatur" – i verkligheten stödde de och stödjer fortfarande, klagande och gnällande, Stalin-Negríns diktatur – utan därför att de fullständigt hade övergivit sina principer och sitt mod, om de någonsin hade haft det. De var rädda för allt: "isolering", "inblandning", "fascism". De var rädda för Stalin. De var rädda för Negrín. De var rädda för Frankrike och England. Men mer än något annat fruktade dessa frasmakare de revolutionära massorna.

Ett avståndstagande från erövring av makten medför oundvikligen att en sådan arbetarorganisation hamnar i reformismens träsk och förvandlar den till en bourgeoisins lekboll. Det kan inte vara annorlunda med tanke på samhällets klasstruktur. Genom att motsätta sig *målet*,

erövring av makten, kunde anarkisterna till slut inte undgå att motsätta sig *medlet*, revolutionen. CNT- och FAI-ledarna hjälpte inte bara bourgeoisin att klamra sig fast vid maktens skugga i juli 1936; de hjälpte den också med att bit för bit återupprätta det som den hade förlorat med ett slag. I maj 1937 saboterade de arbetarnas resning och räddade därmed bourgeoisins diktatur. Således visade sig anarkismen, som bara vill vara anti-politisk, i verkligheten vara anti-revolutionär, och i de mest kritiska ögonblicken – kontrarevolutionär.

De anarkistiska teoretiker, som efter den stora prövningen från 1931-37 fortsätter att upprepa det gamla reaktionära struntpratet om Kronstadt, och som förklarar att ”stalinismen är det ofrånkomliga resultatet av marxismen och bolsjevismen”, demonstrerar härmed helt enkelt att de för alltid är döda för revolutionen.

Ni säger att marxismen i sig själv är fördärvad och att stalinismen dess legitima avkomma? Men varför är då vi revolutionära marxister inbegripna i en dödlig kamp mot stalinismen över hela världen? Varför betraktar den stalinistiska klickens trotskismen som sin huvudfiende? Varför medför varje närmande till våra synpunkter eller våra aktionsmetoder (Durruti, Andrés Nin, Landau och andra) att de stalinistiska brottslingarna tillgriper blodiga repressalier? Varför, å andra sidan, tjänstgjorde den spanska anarkismens ledare, vid tiden för GPU:s brott i Moskva och Madrid, som ministrar under Caballero-Negrín, dvs som bourgeoisins och Stalins tjänare? Varför förblir anarkisterna t o m nu, under förevändningen att bekämpa fascismen, frivilliga slavar under Stalin-Negrín, revolutionens bödlar, som har bevisat sin oförmåga att bekämpa fascismen?

Anarkismens försvarare kan inte lura någon genom att gömma sig bakom Kronstadt och Machno. I Kronstadt-episoden och i striden med Machno försvarade vi den proletära revolutionen mot böndernas kontrarevolution. De spanska anarkisterna försvarade och fortsätter att försvara den borgerliga kontrarevolutionen mot den proletära revolutionen. Inget ordklyveri kan radera ur historiens annaler utplåna det faktum att anarkismen och stalinismen i den spanska revolutionen befann sig på den ena sidan av barrikaderna, medan de arbetande massorna och de revolutionära marxisterna befann sig på den andra sidan. Sådan är den sanning, som för alltid kommer att förbli proletariatets medvetenhet.

POUM:s roll

POUMs meritlista är inte mycket bättre. På teorins område försökte det, det är sant, att basera sig på den permanenta revolutionens formel (därför kallade stalinisterna POUM-isterna för trotskister). Men revolutionen nöjer sig inte med teoretiska bekännelser. I stället för att mobilisera massorna mot de reformistiska ledarna, inklusive anarkisterna, försökte POUM att övertyga dessa herrar om socialismens företräden framför kapitalismen. Denna stämgaffel slog an tonen för alla artiklar och tal av POUM-ledarna. För inte råka i gräl med de anarkistiska ledarna bildade de inte sina egna celler inom CNT och de drev i allmänhet ingen slags verksamhet där. För att undvika skarpa konflikter utförde de inget revolutionärt arbete i den republikanska armén. De byggde i stället ”sina egna” fackföreningar och ”sin egen” milis, som vaktade ”de egna” institutionerna eller besatte ”de egna” frontavsnitten.

Genom att isolera det revolutionära avantgardet från klassen, gjorde POUM avantgardet impotent och lämnade klassen utan ledarskap. Politiskt förblev POUM hela tiden närmare knuten till Folkfronten, där den utgjorde vänsterflygeln, än till bolsjevismen. Detta att POUM trots det blev offer för blodig och svekfull repression berodde på Folkfrontens misslyckande med att uppfylla sin mission, nämligen att kväva den socialistiska revolutionen – på annat sätt än genom att bit för bit hugga bort sin egen vänstra flank.

I motsättning till sina egna föresatser visade POUM sig i slutändan vara det främsta hindret på vägen mot skapandet av ett revolutionärt parti. Fjärde Internationalens platoniska eller diplomatiska anhängare, som Sneevliet, ledaren för Hollands Revolutionära Socialistiska

Arbetarparti, som demonstrativt stödde POUM i dess halvhjärtade mått och steg, dess obeslutsamhet och undanlidande karaktär, kort sagt i dess centrism, påtog sig själv ett enormt ansvar. Revolutionen avskyr centrism. Revolution avslöjar och tillintetgör centrism. I förbigående misskrediterar revolutionen centrismens vänner och försvarare. Det är en av de viktigaste lärdomarna av den spanska revolutionen.

Problemet med beväpning

När socialisterna och anarkisterna försöker rättfärdiga sin kapitulation inför Stalin med att de var tvungna att betala Moskvas vapen genom att överge principer och samvete, så ljuger de helt enkelt och de ljuger dåligt. Självfallet skulle många av dem ha föredragit att reda sig utan mord och sammansvärjningar. Men ett mål kräver motsvarande medel. Från början av april 1931, dvs. långt innan Moskvas militära inblandning, gjorde socialisterna och anarkisterna allt som stod i deras makt för att bromsa den proletära revolutionen. Stalin lärde dem hur man slutförde detta verk. De blev Stalins kriminella medbrottslingar, därför att de politiskt tänkte som han.

Om de anarkistiska ledarna åtminstone varit lite revolutionära, skulle de ha besvarat den första utpressningsförsöket från Moskva med att inte enbart fortsätta den socialistiska offensiven, utan också med att avslöja Stalins kontrarevolutionära villkor för världens arbetarklass. De skulle således ha tvingat Moskva-byråkratin att öppet välja mellan den socialistiska revolutionen och Francos diktatur. Den thermidorianska byråkratin fruktar och hatar revolutionen. Men den fruktar också att bli strypt av den fascistiska inringningen. Dessutom är den beroende av arbetarna. Allt pekar på att Moskva skulle ha varit tvunget till att tillhandahålla vapen, och eventuellt till rimligare priser.

Men världen roterar inte omkring det stalinistiska Moskva. Under ett och ett halvt års inbördeskrig kunde och borde den spanska krigsindustrin ha stärkts och utvecklats genom att bygga om ett antal civila fabriker till krigsproduktion. Den enda orsaken till att detta arbete inte blev utfört var att Stalin och hans spanska allierade i lika hög grad fruktade arbetarorganisationernas initiativkraft. En stark krigsindustri skulle ha blivit ett mäktigt instrument i arbetarnas händer. Folkfrontens ledare föredrog att vara beroende av Moskva.

Just denna fråga avslöjade Folkfrontens förrädiska roll på ett mycket slående sätt. Den lät arbetarnas organisationer ta ansvaret för bourgeoisins förrädiska avtal med Stalin. Eftersom anarkisterna förblev i minoritet kunde de självfallet inte omedelbart förhindra att det härskande blocket tog på sig de förpliktelser som de ansåg lämpliga gentemot Moskva och Moskvas herrar: Paris och London. Men anarkisterna kunde ha fortsatt att vara de bästa kämparna på fronten samtidigt som de kunde och borde öppet ha tagit avstånd från bedrägerierna och bedragarna; de kunde och borde ha förklarat den verkliga situationen för massorna, mobiliserat dem mot den borgerliga regeringen och förstärkt sina egna styrkor från dag till dag för att till sist erövra makten och därmed de ryska vapnen.

Och tänk om nu Moskva, i frånvaron av en Folkfront, skulle ha vägrat att leverera vapnen överhuvudtaget? Och tänk om, svarar vi på detta, Sovjetunionen överhuvudtaget inte existerat? Revolutioner har fram till i dag inte alls varit segerrika tack vare att de haft höga och mäktiga främmande beskyddare, som försett dem med vapen. Som regel var det kontrapositionen som hade utländska beskyddare. Måste vi påminna om de franska, engelska, amerikanska, japanska och andra arméernas intervention mot sovjeterna? Rysslands proletariat besegrade den inhemska reaktionen och de utländska angriparna utan militärt stöd utifrån. Revolutioner lyckas först och främst tack vare ett djärvt socialt program, som gör det möjligt för massorna att bemäktiga sig vapen som finns på deras territorium och desorganisera fiendens armé. Röda armén bemäktigade sig franska, engelska och amerikanske militära förråd och drev de främmande expeditionskårerna i havet. Är verkligen detta redan glömt?

Om det i spetsen för de beväpnade arbetarna och bönderna, dvs i spetsen för det s k republikanska Spanien, hade stått revolutionärer och inte fega agenter för bourgeoisin, skulle problemet med beväpning aldrig ha blivit det allt överskuggande. Francos armé, inberäknat de koloniala Rif-trupperna och Mussolinis soldater var på inget vis immuna mot revolutionär smitta. Omringade av det socialistiska upprorets flammor skulle det ha visat sig, att fascismens soldater var få till antalet. Vapen och militära ”genier” saknades det inte i Madrid och Barcelona; det som fattades var ett revolutionärt parti.

Villkor för seger

Villkoren för massornas seger i ett inbördeskrig mot exploatörernas armé är i grund och botten mycket enkla.

1. Kämparna i en revolutionär armé måste vara klart medvetna om det faktum att de kämpar för sin totala sociala befrielse och inte för att återupprätta de gamla (”demokratiska”) formerna för utsugning.
2. Arbetarna och bönderna i den revolutionära arméns eftertrupp likaväl som i fiendens eftertrupp måste veta och förstå samma sak.
3. Propagandan vid den egna fronten likaväl som vid fiendens front bör vara fullständigt genomsyrad av den sociala revolutionens anda. Parollen ”Först seger, sedan reformer” har varit förtryckarnas och utsugarnas paroll, från de bibliska kungarna till Stalin.
4. Politiken bestäms av de klasser och skikt som deltar i kampen. De revolutionära massorna måste ha en statsapparat som direkt och omedelbart uttrycker deras vilja. Endast sovjeter av arbetare-, soldat- och bondedeputerade kan fungera som sådan apparat.
5. Den revolutionära armén skall inte bara proklamas, utan också omedelbart genomföra den sociala revolutionens mest pressande åtgärder i de provinser som erövrats: expropriera proviantlager, industriprodukter och andra varor och överför dessa till de behövande; distribuera skyddsrum och logi i de arbetandes intressen och särskilt till kämparnas familjer; expropriera jord och jordägarnas lösören i böndernas intresse; upprätta arbetarkontroll och sovjetmakt i den tidigare byråkratins ställe.
6. Den socialistiska revolutionens fiender, dvs de exploaterande elementen och deras agenter måste, även i de fall de döljer sig under ”demokratens”, ”republikanens”, ”socialistens” och ”anarkistens” masker, obarmhärtigt drivas ut ur armén.
7. I spetsen för varje militär enhet måste det stå en kommissarie som åtnjuter oklanderlig auktoritet som revolutionär och soldat.
8. I varje militär enhet måste det finnas en härdad kärna av självpoffrande kämpar, som rekommenderats av arbetarorganisationerna. Medlemmarna i denna kärna har bara ett privilegium: att vara de första under eld.
9. Officerskåren innehåller till en början av nödvändighet många främmande och opålitliga element. Verifiering och urval måste genomföras på grundval av militär erfarenhet, rekommendationer från kommissarierna och vittnesmål från de meniga kämparna. Samtidigt måste det bedrivas en intensiv utbildning av officerare ur de revolutionära arbetarnas led.
10. Inbördeskrigets strategi måste förena den militära konstens regler med den sociala revolutionens uppgifter. Inte bara propagandan, utan också de militära operationerna måste ta hänsyn till den sociala sammansättningen av fiendens olika militära enheter (frivilliga borgare, mobiliserade bönder eller, som i Francos fall, kolonislavar); och i valet av en operationslinje ta hänsyn till den sociala strukturen på motsvarande områden (industri-regioner, revolutionära eller reaktionära bonderegioner, förtryckta nationaliteters regioner etc.). Kort sagt, den revolutionära politiken dominerar över strategin.

11. Både den revolutionära regeringen och arbetarnas och böndernas exekutiva organ måste veta hur de vinner fullt förtroende från armén och den arbetande befolkningen.

12. Utrikespolitiken måste ha som sitt huvudmål att väcka den revolutionära medvetenheten bland arbetarna, de utsugna bönderna och de förtryckta nationaliteterna i hela världen.

Stalin garanterade villkoren för nederlag

Villkoren för seger är, som vi ser, mycket enkla. Tillsammans kallas de socialistisk revolution. Inte ett enda av dessa villkor existerade i Spanien. Den främsta orsaken är – avsaknaden av ett revolutionärt parti. Stalin försökte, det är sant, att överföra bolsjevismens yttre praxis till Spaniens jord: politbyrå, kommissarier, celler, GPU etc.. Men han tömde dessa former från sitt sociala innehåll. Han förnekade det bolsjevikiska programmet och med det sovjeterna som den nödvändiga formen för massornas revolutionära initiativkraft. Han satte bolsjevismens teknik i den borgerliga egendomens tjänst. I sin byråkratiska enkelspårighet trodde han att ”kommissarierna” i sig själva kunde garantera segern. Men den privata egendomens kommissarier visade sig bara kunna garantera nederlaget.

Det spanska proletariatet utvecklade en förstklassig militär kapacitet. Genom sin speciella tyngd i landets ekonomi, genom sin politiska och kulturella nivå, stod det spanska proletariatet från revolutionens första dag inte under, utan över det ryska proletariatet i början av 1917. De viktigaste hindren på dess väg till seger var dess egna organisationer. Stalinisternas härskande klick bestod, i enlighet med sin kontrarevolutionära funktion, av hyrda agenter, karriärister, deklasserade element och allmänt sett all slags social bråte. Representanterna för de andra arbetarorganisationerna – ryggradslösa reformister, anarkistiska frasmakare, POUMs hjälplösa centrister – muttrade, stönade, vacklade, manövrerade, men när allt kom omkring inrättade de sig bakom stalinisterna. Som resultat av deras förenade aktivitet blev den sociala revolutions läger – arbetarna och bönderna – underordnat bourgeoisin, eller mer korrekt, dess skugga. Den blev åderlåten och dess karaktär bröts ned.

Der saknades inte heroism hos massorna eller mod hos individuella revolutionärer. Men massorna lämnades ensamma, medan revolutionärerna förblev oenade, utan program, utan handlingsplan. De ”republikanska” militära lederna sysslade mer med att krossa den sociala revolutionen än att vinna militära segrar. Soldaterna förlorade förtroendet för sina kommandanter, massorna för regeringen, bönderna steg åt sidan, arbetarna blev utmattade, nederlag följde på nederlag, demoraliseringen växte snabbt. Allt detta var inte svårt att förutse redan vid inbördeskrigets början. Genom att Folkfronten själv ställde sig uppgiften att rädda den kapitalistiska regimen dömde den sig själv till militärt nederlag. Efter att först ha ställt bolsjevismen på huvudet, lyckades Stalin fullständigt med att fungera som revolutionens dödgrävare.

Det bör tilläggas att den spanska erfarenheten ännu en gång visar att Stalin fullständigt misslyckades med att förstå både Oktoberrevolutionen och det ryska inbördeskriget. Hans tröga, provinsiala sinne kom hopplöst på efterkälken inför händelsernas stormiga förlopp 1917-21. I de av hans tal och artiklar från 1917, där han uttryckte sina egna idéer, är hans senare thermidorianska ”doktrin” fullständigt inplanterad. I denna mening är Stalin i 1937 års Spanien en fortsättning på Stalin från bolsjevikernas marskonferens 1917. Men 1917 fruktade han bara de revolutionära arbetarna; 1937 ströp han dem. Opportunisten hade blivit bödel.

”Inbördeskrig i eftertruppen”

Men en seger över Caballeros och Negríns regeringar skulle ha krävt inbördeskrig i den republikanske arméns eftertrupp! – skriker den demokratiska kälkborgaren med fasa. Som om det inte redan, bortsett från detta, var inbördeskrig i det republikanska Spanien, och därtill det mest gemena och förrädiska – de besuttnas och utsugarnas krig mot arbetarna och bönderna.

Detta ständigt pågående krig tar sig uttryck i arresteringar och mord på revolutionärer, massrörelsen krossas, arbetarna avväpnas, den borgerliga polisen beväpnas, att arbetarförbanden vid fronten lämnas utan vapen och utan hjälp, och slutligen, de artificiella restriktionerna på utvecklingen av en krigsindustri.

Var och en av dessa handlingar är ett hårt slag mot fronten, ett direkt militärt förräderi, dikterat av bourgeoisins klassintressen. Men "demokratiska" kälkborgare – inberäknat stalinister, socialister och anarkister – betraktar bourgeoisins krig mot proletariatet, även i de områden som ligger närmast fronten, som ett naturligt och oundvikligt krig, som har till uppgift att trygga "Folkfrontens enhet". Å andra sidan är proletariatets inbördeskrig mot den "republikanska" kontrarevolutionen, i samma kälkborgares ögon ett kriminellt, "fascistiskt", trotskistiskt krig, som splittrar ... "de antifascistiska styrkornas enhet". Massvis av personer som Norman Thomas, major Attlee, Otto Bauer, Zyromsky, Malraux och småkrämare i lögn som Duranty och Louis Fischer sprider denna trälaktiga visdom över hela vårt klot. Under tiden flyttar Folkfrontens regering från Madrid till Valencia, från Valencia till Barcelona.

Om det är så, vilket fakta visar, att enbart den socialistiska revolutionen kan krossa fascismen, då är å andra sidan ett segerrikt proletärt uppror bara möjligt när de härskande klasserna sitter fast i en skruvstäd pga stora svårigheter. Men de demokratiska kälkborgarna återoppar precis dessa svårigheter som bevis för att det proletära upproret inte får komma till stånd. Om proletariatet skulle vänta tills de demokratiska kälkborgarna meddelade tidpunkten för deras befrielse, då skulle de för alltid förbli slavar. Att lära arbetarna att känna igen reaktionära kälkborgare i alla deras förklädnader och att avvisa dem utan hänsyn till deras förklädnader är revolutionärens första och viktigaste plikt.

Följderna

Stalinisternas diktatur över det republikanska lägret är inget långlivat fenomen. Skulle nederlagen, som bottnar i Folkfrontens politik, ännu en gång förmå det spanska proletariatet att göra ett nytt, denna gång segerrikt, revolutionärt stormangrepp, så skulle den stalinistiska klicken svepas bort av en stålkvast. Men skulle Stalin – vilket tyvärr är det troligaste – lyckas slutföra arbetet som revolutionens dödgrävare, så kommer han inte ens i så fall att få något tack. Den spanska bourgeoisin behövde honom som bödel; men den har ingen som helst användning av honom som beskyddare eller lärare. London och Paris å ena sidan och Berlin och Rom å den andra är i deras ögon betydligt mer solventa firmor än Moskva. Det är möjligt att Stalin själv vill sopa igen spåren efter sig i Spanien innan den slutliga katastrofen; han hoppas därvid kunna lassa över ansvaret för nederlaget på sina närmaste allierade. Därefter kommer Litvinov att uppvakta Franco om att återupprätta diplomatiska förbindelser. Detta är något som vi redan sett flera gånger.

Men inte ens en total militär seger för den sk republikanska armén över general Franco skulle betyda "demokratins" seger. Arbetarna och bönderna har två gånger fört borgerliga republikaner och deras vänster-agenter till makten: i april 1931 och i februari 1936. Båda gångerna överlämnade Folkfrontens hjältar folkets seger till bourgeoisins mest reaktionära representanter. En tredje seger, vunnen av Folkfrontens generaler, kommer oundvikligen att medföra att de gör upp med den fascistiska bourgeoisin bakom ryggen på arbetarna och bönderna. En sådan regim kan enbart bli en annan variant av militärdiktatur, kanske utan monarki och utan den katolska kyrkans öppna herrvälde.

Förresten är det inte uteslutet att republikanernas delsegrar kommer att utnyttjas av de "storsinta" anglo-franska medlarna för att försona de stridande lägren. Det är inte svårt att inse, att i händelse av denna variant, så kommer de sista resterna av "demokratin" att kvävas i den broderliga omfamningen mellan generalerna Miaja (kommunist!) och Franco (fascist!).

Låt mig ännu en gång upprepa: Segern kommer att tillfalla antingen den socialistiska revolutionen eller fascismen.

Det är för övrigt inte uteslutet, att tragedin i sista ögonblicket ger plats för en fars. Innan Folkfrontens hjältar måste fly från sin sista huvudstad och går ombord på ångare och flygplan, kan de få för sig att proklamera en rad ”socialistiska” reformer för att efterlämna ett ”gott minne” hos folket. Men till ingen nytta. Arbetarna i hela världen kommer att med hat och förakt minnas de partier som drev den heroiska revolutionen i fördärvet.

Spaniens tragiska erfarenhet är en fruktansvärd – kanske en sista – varning innan ännu större händelser, en varning som riktas till alla avancerade arbetare i hela världen. ”Revolutioner”, sade Marx, ”är historiens lokomotiv.” De rör sig snabbare än halvrevolutionära eller fjärde-delsrevolutionära partiets tankar. Den som släntrar efter kommer att falla under lokomotivets hjul, och därmed – och detta är den störste faran – blir lokomotivet självt inte så sällan förstört.

Det är nödvändigt att tänka igenom revolutionens problem till slutet, ända tills dess slutgiltiga konkreta slutsatser. Det är nödvändigt att bringa politiken i samklang med revolutionens fundamentala lag, dvs. med de kämpande klassernas rörelse och inte med fördomarna och rädslan hos de ytliga småborgerliga grupper, som kallar sig själva ”Folk”fronter och alla andra slags fronter. Under en revolution leder minsta motståndets linje till den största olyckan. Att frukta ”isolering” från bourgeoisin är att isolera sig från massorna. Att anpassa sig till arbetararistokratins konservativa fördomar innebär förräderi mot arbetarna och revolutionen. En överdriven ”försiktighet” är den skadligaste bristen på försiktighet. Detta är den viktigaste lärdomen av förintelsen av den ärligaste politiska organisationen i Spanien, nämligen det centristiska POUM. Londonbyråns partier och grupper vill uppenbarligen antingen inte dra de nödvändiga slutsatserna av historiens sista varning eller så är de inte i förmögna att göra detta. Därmed dömer de sig själva till undergång.

Som kompensation utbildas nu en ny generation revolutionärer, skolad i lärdomarna från nederlagen. Denna generation har i praktiken sett Andra Internationalens vanhedrande rykte bekräftas. Den har pejlat djupet hos Tredje Internationalens förfall. Den har lärt sig att bedöma anarkisterna, inte efter deras ord, utan efter deras handlingar. Det är en stor och värdefull skola som har betalats med otaliga kämpars blod! Den revolutionära kadern samlas nu under Fjärde Internationalens fana. Född mitt under nederlagens dån, kommer Fjärde Internationalen att leda de arbetande till seger.

Översättning: *Martin Fahlgren*

Till innehållsförteckningen för artikelsamlingen [Trotskij om Spanien](#)